

Коваленко М. М.

(Полтава, Україна)

**КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ ПРИ ВИВЧЕННІ ГРАМАТИКИ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ
ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ**

У статті розглядається комунікативний підхід як основний метод практичного оволодіння мовою. Автор розкриває особливості методики викладання граматичного матеріалу. Основна увага приділяється характеристиці комунікативної граматики. У даному дослідженні подається система занять, які рекомендуються для ефективного засвоєння певної граматичної структури. Автор перераховує умови, котрі необхідні для успіху комунікативного підходу у вивченні граматики.

Ключові слова: *комунікативний підхід, комунікативна граMATика, метод, навички, граматична структура.*

В статье рассматривается коммуникативный подход как основной метод практического владения языком. Автор раскрывает особенности методики преподавания грамматического материала. Основное внимание уделяется характеристике коммуникативной грамматики. В данном исследовании представлена система занятий, которые рекомендуются для эффективного овладения определённой грамматической структурой. Автор перечисляет условия, необходимые для успеха коммуникативного подхода в изучении грамматики.

Ключевые слова: *коммуникативный подход, коммуникативная грамматика, метод, навыки, грамматическая структура.*

The article deals with the communicative approach as the main method of practical language learning. The author reveals the peculiarities of the methods of teaching grammatical material. In this research the system of lessons is given. They are recommended for the effective mastering of a certain grammatical structure. The

author enumerates the conditions which are necessary for the success of the communicative approach to learning grammar.

Key words: *communicative approach, communicative grammar, method, skills, grammatical structure.*

На сучасному етапі ідеї гуманізації знаходять своє відображення у процесі викладання іноземних мов, при цьому в центрі уваги знаходиться той, хто навчається, а метою викладання є розвиток творчої особистості. У зв'язку з цим саме комунікативний підхід до навчання іноземних мов змінює традиційні методики викладання і потребує використання емоційно-психологічної сфери особистості того, хто навчається. Тільки при такому підході можна навчити мові як засобу комунікації.

Основною метою навчання іноземних мов є практичне оволодіння мовою, тобто використання її як засобу комунікації.

Комунікативний підхід відкриває можливості для удосконалення методики викладання граматики англійської мови. У зв'язку з цим слід приділяти увагу комунікативній граматиці, яка, як відомо, вивчає не структуру мови, а розробляє закономірності використання існуючих граматичних конструкцій мови з метою комунікації. Слід ураховувати, які з існуючих граматичних моделей підходять для використання у кожній конкретній ситуації. Тим, хто навчається, необхідно оволодіти граматикою у дії, а не тільки системою правил, оволодіти алгоритмами, які дозволяють практично використовувати ці правила у мовленні.

Р. П. Мільруд зазначає, що при викладанні іноземних мов слід підкреслювати те, що мова, як засіб комунікації, може спонукати до певних дій чи певної реакції того, хто говорить, і того, хто слухає. Дуже важливим у зв'язку з цим є комунікативно-прагматичний підхід до аналізу мовних одиниць, який показує, що їх зміст характеризується синкретизмом прагматичних значень і залежить від ситуації спілкування, соціальних ролей і фонових знань комунікантів [1: 16]. Будь яке висловлювання має свою прагматичну установку,

яка обумовлює структурно-семантичну організацію висловлювання, відбір відповідних граматичних засобів. За допомогою цих засобів відбивається відношення до фактів, які повідомляються, підкреслюється особиста оцінка цих фактів. Такі повідомлення можуть впливати на почуття і поведінку адресанта, можуть спонукати його до інтелектуальних дій. Для такого впливу на адресанта можуть бути використані різноманітні мовні засоби для цілей інтенсифікації висловлювання, інтенсифікації оцінки фактів, які повідомляються [2: 210].

Вивчення граматики потрібне для підтримки комунікативного аспекту при викладанні англійської мови, який допомагає студентам розкрити в повній мірі свої лінгвістичні навички. Викладати граматичні структури треба таким чином, щоб учні набували навички на чотирьох рівнях комунікації: аудіювання, говоріння, читання та письмо. Опанування цими навичками означає, що студент повинен вміти впізнавати необхідну структуру в усній формі, ототожнювати її письмову форму та розуміти її використання в поданому контексті.

В. В. Осідак пропонує наступну серію граматичних занять. Вона включає 5 аспектів (етапів): введення, маніпуляція, закріплення, застосування, оцінювання.

1 етап – введення.

Нова граматична структура повинна бути присутньою в чітко визначеній комунікативній ситуації. Викладач повинен пропонувати студентам зв'язний текст, який включав би нове поняття для вивчення. Такий текст має бути комунікативно спрямованим, складатися з мовленнєвих актів, що реалізуються, і демонструвати реальне використання мови. Необхідно уникати речень поза контекстом. Цей маленький текст можна назвати основою. Вона повинна включати 5 чи 6 випадків структури, які треба викласти, а формулювання правила треба робити починаючи з перших слів повідомлення. Основа дозволяє студентам відчувати форму та зміст структури, як в усному, так і в письмовому мовленні.

2 етап – маніпуляція.

Цей етап полягає в тому, що викладач підштовхує студентів до формулювання правила нової граматичної структури засобами індукції.

3 етап – закріплення.

Закріплення полягає в тому, що студентам пропонують на слух розпізнати нову структуру.

4 етап – застосування.

Цей етап складається з вторинного використання структури за допомогою різноманітних письмових та усних вправ. Мета цієї фази заняття полягає в тому, щоб підвести студентів до введення вивченої структури в мовленнєві ситуації.

5 етап – оцінювання.

Це останній етап серії занять, присвячених граматиці. Саме за допомогою оцінювання викладач може зрозуміти, чи досягнув він своєї мети. Мова йде про те, щоб поставити студентів в умови, при яких необхідно використати вивчену структуру. Для цього можна запропонувати завдання з великим вибором відповідей (тести, тексти з пропусками) чи завдання, спрямовані на розгорнуті відповіді (тексти на переклад чи складання ситуацій, де нова граматична структура змішана з іншими) [3: 36].

Умови успіху комунікативного підходу у вивченні граматики:

- 1) обов'язкова перевірка необхідних і вже засвоєних структур;
- 2) під час занять з граматики єдину складність повинна представляти лише нова структура, в основі не повинні бути невідомі слова, які потребують додаткових пояснень;
- 3) перш ніж переходити до етапу закріплення, викладач мусить переконатися, що студенти зрозуміли новий матеріал [4; 5].

Н. К. Скляренко стверджує, що мета комунікативного методу при вивченні граматики полягає у тому, щоб допомогти студентам навчитись використовувати граматично вірно іноземну мову через практику спілкування. Вона пропонує використання граматичних діалогів-зразків. Звичайна методика

передбачає вивчення ізольованих граматичних структур через низку традиційних вправ, таких як повторення, підстановка, трансформація та ін. Методика цього методу йде значно далі, їх мета- активно включати студентів у спілкування через ситуації ретельно обмірковані для специфічного граматичного явища. Після його презентації відпрацьовується діалог-зразок і пропонується:

1. Складання діалогів по аналогії за новими ситуаціями.
2. Самостійне складання діалогів на підставі свого власного життєвого досвіду, інтересів та міркувань, що сприяє активному спілкуванню між учнями з використанням певної граматичної структури. Учням не треба запам'ятовувати правила, вони повинні зрозуміти граматичне явище і навчитись використовувати його [6: 20].

В результаті даного методу забезпечуються стійкі знання мови, формується розуміння використання граматичних явищ у спілкуванні, підвищується інтерес до вивчення цього складного мовного явища.

Ідея навчання граматики через діалоги-зразки належить американським методистам Стівену Дж. Молінскі та Білу Бліссу (Grammar book "Side by Side").

Вивчення прагматичних особливостей мовних одиниць допомагає студентам зрозуміти закономірності їх функціонування і взаємодії в процесі комунікації. При цьому приходиться глибоке розуміння того, яким чином мова використовується для цілей комунікації, підкреслюється пріоритет використання певних мовних засобів, які забезпечують успішне використання мови для досягнення певних комунікативних цілей. В центрі уваги знаходиться людина з її конкретними комунікативними намірами. Комунікація для неї не тільки обмін інформацією. Комунікація неможлива без висловлення емоцій, почуттів, відношень. За допомогою засобів граматики англійської мови можна висловити різні прагматичні установки для досягнення комунікативних цілей тих, хто спілкується.

Отже, перед уроком іноземної мови стоять нові завдання: це насамперед підготувати людину майбутнього, людину, що здатна проявити себе в умовах

глобального багатокультурного простору, яка є відкритою до іншої культури, а отже, і до спілкування з іншими. Основне завдання викладання іноземних мов на сучасному етапі – це навчання мови як повноцінному засобу спілкування, засобу міжкультурної комунікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мильруд Р. П. Коммуникативность языка и обучения разговорной грамматики / Р. П. Мильруд // Иностранные языки в школе. – 2002. – №2. – С. 15-21.
2. Чернецкая И. В. Особенности учёта родного языка в процессе профессионально-направленного обучения грамматике английского языка как второй специальности на старших курсах филологических факультетов педагогических вузов / И. В. Чернецкая // Обучение иностранным языкам в школе и вузе. – СПб. : Каро, 2001. – 240 с. – С. 199-214.
3. Осідак В. В. Система контрольних завдань для визначення рівня сформованості англomовної граматичної компетенції / В. В. Осідак // Іноземні мови. – 2004. – N 3. – С. 33-39.
4. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / [уклад. О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська та ін.]. – К. : Каравела, 2006. – 344 с.
5. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. / [уклад. С. Ю. Ніколаєва]. – К. : Ленвіт, 2002. – 327 с.
6. Склярєнко Н. К. Обучение грамматическим структурам английского языка в школе: Пособие для учителей / Н. К. Склярєнко. – К. : Рад. школа, 1982. – 104 с. – С. 18-22.
7. Логунова С. В. Деятельный аспект осознания раннего овладения грамматикой английского языка / С. В. Логунова // Иностранные языки в школе. – 1997. – № 3. – С.4-10.